

Hyvinvointia työstä

Työterveyslaitos

Työterveyslaitos

TYÖVÄKIVALTA, PSYKKINEN HYVINVOINTI JA JÄLKIHOIDON

TARVE/ väitöstutkimuksen esittely: "Väkivalta ja sen yhteys psyykkiseen hyvinvointiin suomalaisten partiotyötä tekevien poliisien ja yksityisen sektorin vartijoiden työssä"

Tuula Leino, tutkija, FT.

Työterveyslaitos

Työhyvinvoinnin tutkija, kehittäjä ja asiantuntija.

Visiomme on "Hyvinvointia työstä". Toimintamme perusta on tutkittu tieto. Edistämme työn terveellisyyttä ja turvallisuutta osana hyvää elämää.

Työväkivalta, psyykkinen hyvinvointi ja jälkihoidon tarve

ESITYKSEN SISÄLTÖ

-MITÄ UHKA JA VÄKIVALTA ON POLIISIEN JA VARTIJOIDEN TYÖSSÄ?

-MITEN TYÖVÄKIVALTA "VIRALLISESTI" MÄÄRITELLÄÄN

-MITÄ TUTKIMUTULOKSET ERI AMMATTIALOILLA TEHDYISSÄ TUTKIMUKSISSA

KERTOVAT TYÖVÄKIVALLAN JA PSYYKKISEN HYVINVOINNIN VÄLISESTÄ

YHTEYDESTÄ?

-VÄITÖSTUTKIMUKSEN ESITTELY

-MITÄ SAADUISTA TULOKSISTA JÄÄ POHDITTAVAKSI

Työväkivalta, psyykkinen hyvinvointi ja jälkihoidon tarve

TYÖVÄKIVALTA

EU KOMISSION HYVÄKSYMÄ MÄÄRITELMÄ (2003)

TYÖVÄKIVALTA ON TAPAHTUMA, JOSSA TYÖNTEKIJÄÄ LOUKATAAN SANALLISESTI, UHATAAN TAI PAHOINPIDELLÄÄN TYÖSSÄ, TYÖMATKALLA TAI MUISSA TYÖHÖN LIITTYVISSÄ OLOISSA JA JOKA SUORAAN TAI EPÄSUORASTI VAARANTAA TYÖNTEKIJÄN TURVALLISUUDEN JA TERVEYDEN.

Työväkivalta, psyykkinen hyvinvointi ja jälkihoidon tarve

HENKINEN TYÖVÄKIVALTA ELI "KIUSAAMINEN"

HENKINEN VÄKIVALTA ELI TYÖPAIKKAKIUSAAMINEN ON
TILANNE, JOSSA JOKU TYÖYHTEISÖN JÄSEN JOUTUU
TYÖTOVERIN, ESIMIEHEN TAI ALAISEN TOISTUVAN, PITKÄÄN
JATKUVAN, KIELTEISEN, SORTAVAN, ALISTAVAN TAI KIUSAAVAN
KÄYTTÄYTYMISEN KOHTEEKSI.

(Lähde Vartia M., 2003)

Työväkivalta, psyykkinen hyvinvointi ja jälkihoidon tarve

HENKINEN TYÖVÄKIVALTA ELI "KIUSAAMINEN" ...JATKUU

HENKISTÄ VÄKIVALTAAN KÄYTTÄVÄLLÄ HENKILÖLLÄ ON VÄKIVALLAN
LIIKKEELLE PANEVANA VOIMANA YRITYS TUHOTA KOHTEENA OLEVAN
HENKILÖN ARVOKKUUS TAI HEIKENTÄÄ TÄMÄN IHMI SYYYTTÄ.
SYVIMMILLÄN TÄLLAINEN VÄKIVALLAN MUOTO HÄPÄISEE JA
HALVENTAA PAITSI KOHTEEN, MYÖS VÄKIVALTAAN KÄYTTÄVÄN
HENKILÖN.

(Lähde Stein, H.F. (1995) Nonphysical violence- a dangerous workplace trend)

TYÖVÄKIVALTA JA PSYKKINEN HYVINVOINTI - MITÄ TUTKIMUSTULOKSET ERI AMMATTIALOILLA TEHDYISSÄ TUTKIMUKSISSA KERTOVAT?

- VÄKIVALTA TYÖSSÄ HEIKENTÄÄ PSYKKISTÄ HYVINVOINTIA.
- VÄKIVALTA TYÖSSÄ SAA AIKAAN PELKOA JA EPÄVARMUUTTA MYÖS NIILLE, JOTKA NÄKEVÄT TILANTEEN TAI SAAVAT TIETÄÄ TAPAHTUNEESTA.
- VÄKIVALTA TYÖSSÄ VAARANTAA AINA TYÖNTEKIJÄN TURVALLISUUDEN TAI TERVEYDEN SUORAAN TAI EPÄSUORASTI.
- (Lähteet: Waddington ym., 2005, Wieclaw ym., 2006, Perrot & Kelloway, 2006, Santos ym., 2009)

MITEN PSYYKKISEN HYVINVOINNIN HEIKKENEMINEN NÄKYVÄ?

- ITSELLE EPÄTYYPILLISTÄ OIREILUA:
- -ÄRTYMYSTÄ
- -MI ELESSÄ OLEVAA JÄRKYTYKSEN TUNNETTA
- -EI OLE ENÄÄ "OMA ITSENSÄ"
- -MASENTUNEISUUTTA
- -ARVOTTOMUUDEN TUNNETTA

- (Lähde: Marchand ym., 2003)

MITEN PSYYKKISEN HYVINVOINNIN HEIKKENEMINEN NÄKYY?

- ITSELLE EPÄTYYPILLISTÄ OIREILUA:
  - -UNI HÄIRIÖITÄ
  - -ITSELUOTTAMUKSEN HEIKKENEMISTÄ
  - -EPÄLUOTTAMUSTA TYÖPAIKAN TURVALLISUUTEEN
  - -EPÄLUOTTAMUSTA TOISIIN IHMISIIN
  - -AHDISTUNEISUUTTA (=TUSKAI SUUTTA, HUOLESTUNEISUUTTA)
  -
- (Lähde: Marchand ym., 2003)

TYÖVÄKIVALLAN KOKEMINEN SAA MYÖS AIKAAN

- -TYÖTYTYVÄISYYDEN VÄHENTYMISTÄ
  - -KESKITTYMISKYVYN HEIKKENEMISTÄ
  - -SAIRAUSPOISSAOLOJEN LISÄÄNTYMISTÄ
  - -HALUA VAIHTAA TYÖTÄ TAI TYÖPAIKKAA
  - -TYÖTEHTÄVIIN KESKITTYMISEN HEIKKENEMISTÄ
-
- (Lähteet: Findorf ym., 2004, Carmi Iluz ym., 2005, Perrot & Kelloway, 2006, Beech & Leather, 2006, Camerino ym., 2008)

TYÖVÄKIVALLAN KOKEMINEN SAA MYÖS AIKAAN

- OMIEN KÄYTTÄYTYMISTAPOJEN MUUTTUMISEN:
  - OMA ALKOHOLINKÄYTTÖ LISÄÄNTYY
  - ALKAA KÄYTTÄÄ RAUHOITTAVIA LÄÄKKEITÄ
  - VETÄYTYY TYÖKAVEREIDEN SEURASTA
  - LEPPOINEN IHMINEN MUUTTUU "RÄJÄHDYSSHERKÄKSI"

- (Lähteet: Adams ym., 2006, Boscarino ym., 2011)

TYÖVÄKIVALLAN YHTEYDET PSYKKISEEN HYVINVOINTIIN

- YHTEENVETO:
- PSYKKINEN OIREILU JA KÄYTTÄYTYMI SMUUTOKSET OVAT AINA HÄLYTYSMERKKI SIITÄ, ETTÄ IHMISEN HENKISESSÄ JAKSAMISSESSA OLLAAN MENOSSA HUONOMPAAN SUUNTAAN.
- PITKÄÄN JATKUESSAAN OIREILU ON TERVEYDELLE VAHINGOLLISTA JA SAATTAA JOHTAA HOITAMATTOMANA VAKAVAMPAAN SAIRASTUMISEEN (FYYSISEEN JA/TAI PSYKKISEEN).
- VAKAVIN SEURAUS VOI OLLA ITSEMURHA.

"TYÖSSÄ KOHDATUN VÄKIVALLAN YHTEYS PSYYKKISEEN HYVINVOINTIIN POLIISIEN JA VARTIJOIDEN TYÖSSÄ"

Väitöstutkimus tarkastettu keväällä 2013 Helsingin yliopistossa.

- TURVALLISUUSALAN TOIMIJOIDEN ASIANTUNTIJAVERKOSTO
- TUTKIMUSAJAT: 2002-2005 ja 2008-2009
- POIKKILEIKKAUSTUTKIMUKSIA
- MENETELMINÄ: HAASTATTELUT JA POSTIKYSELYT
- TUTKITTAVAT : PARTIOTYÖTÄ TEKEVÄT POLIISIT JA YKSITYISEN SEKTORIN VARTIJAT

VÄITÖS KOOSTUI NELJÄSTÄ OSATUTKIMUKSESTA, JOISSA
SELVITETTIIN:

- 1. VÄKIVALLAN ESIINTYVYYTTÄ SEN ERI MUODOISSA
- 2. RISKITEKIJÖITÄ VÄKIVALLAN KOHTEEKSI JOUTUMISELLE
- 3. FYYSISEN JA SANALLISEN VÄKIVALLAN YHTEYTTÄ PSYYKKISEEN HYVINVOINTIIN
- 4. VÄKIVALLASTA JOHTUVIEN FYYSISETEN VAMMOJEN YHTEYTTÄ PSYYKKISEEN HYVINVOINTIIN

TUTKIMUKSESSA PYRITTIIN LAAJAAN TARKASTELUUN VÄKIVALLAN VAIKUTUKSEN ALAISEKSI JOUTUMISELLE

- VÄKIVALLAN ERI MUODOT:
- SANALLINEN VÄKIVALTA
- (kiroilu, solvaukset, uhkailu ja halveksiva nimittely)
- FYYSINEN VÄKIVALTA
- (lyöminen, potkiminen, irti pyristeleminen, paini maassa, aseella uhkaaminen, aseellisen hyökkäyksen kohteeksi joutuminen)
- FYYSISTEN VAMMOJEN SAAMINEN VÄKIVALLAN VUOKSI

TUTKIMUKSESSA PYRITTIIN LAAJAAN TARKASTELUUN VÄKIVALLAN VAIKUTUKSEN ALAISEKSI JOUTUMISELLE

- VÄKIVALLAN ERI MUOTOJEN YHTEYKSIÄ TUTKITTIIIN SEURAAVIIN PSYKKISEN HYVINVOINNIN HEIKKENEMISTÄ ILMENTÄVIIN REAKTIOIHIN:
  - -PSYKKINEN OIREILU
    - (mm. AHDISTUS, MASENTUNEISUUS, KESKITTYMISHÄIRIÖT TYÖSSÄ, RASITTUNEISUUS)
  - -PELKO TULEVAISUUDESSA TAPAHTUVASTA VÄKIVALLASTA
  - - OMAN ALKOHOLINKÄYTÖN LISÄÄMINEN TYÖSSÄ TAPAHTUNEIDEN VÄKIVALTAKOKEMUSTEN VUOKSI

VÄITÖKSEN TUTKIMUSTEN OTOKSET JA TUTKITTAVAT

- POLIIST JA VARTIJAT 2002-2005 :
- SATUNNAISOTOS, JOHON ARVOTTIIN 2000 POLIISIA JA
- 2000 VARTIJAA KAIKKIALTA SUOMESTA LUKUUNOTTAMATTA AHVENANMAATA .
-
- POLIISIT 2008-2009 :
- KAIKKI SUOMESSA PARTIOTYÖTÄ TEKEVÄT POLIISIT LUKUUNOTTAMATTA AHVENANMAATA.

TUTKIMUKSIEN MENETELMÄT JA KYSELYIHIN VASTANNEET

- TUTKIMUS VUOSINA 2002-2005, KOHTEINA POLIISIT JA VARTIJAT:
- MENETELMÄT:
- ALKUHAASTATTELUT 30 VARTIJALLE JA 15 POLIISILLE HELSINGIN SEUDULTA (kertoivat mitä uhka ja väkivalta on heidän työssään).
- LAAJA POSTI KYSELY , VASTAUKSET PYYDETTI IN NIMETTÖMINÄ.
- VASTANNEET:
- PARTIOTYÖTÄ TEKEVÄT POLIISIT (992; 65%)
- YKSITYISEN SEKTORIN VARTIJAT (1010; 52%)

VÄITÖSTUTKIMUKSEN ESITTELY: MENETELMÄT JA VASTANNEET

- TUTKIMUS VUOSINA 2008-2009, KOHTEENA POLIISIT:
- MENETELMÄT:
- ALKUHAASTATTELUT 9 POLIISILLE HELSINGIN SEUDULTA
- LAAJA POSTIKYSELY KAIKILLE SUOMESSA PARTIOTYÖTÄ TEKEVÄLLE POLIISILLE LUKUUNOTTAMATTA AHVENANMAATA, VASTAUKSET PYYDETTIIN NIMETTÖMINÄ.
- VASTANNEET:
PARTIOTYÖTÄ TEKEVÄT POLIISIT (1734; 38%)

MILLAISTA JA MITEN USEIN? TULOKSIA (2002-2005)

- VÄHINTÄÄN KERRAN KUUKAUDESSA TAPAHTUNUT:
- SANALLINEN VÄKIVALTA (kiroilu, solvaukset, uhkailu ym.)
  - -POLIISIT 63%
  - -VARTIJAT 39%
- FYYSINEN VÄKIVALTA (lyöminen, potkiminen, paini maassa ym.)
  - -POLIISIT 44%
  - -VARTIJAT 15%

MILLAI STA UHKAILU JA VÄKIVALTA ON JA MITEN USEIN SITÄ ESIINTYY? TULOKSIA (2002-2005)

- VÄHINTÄÄN KERRAN VUODESSA TAPAHTUNUT:
- ASEELLINEN UHKA (aseena esim. pullo, puukko, kirves tai tuliase)
- -POLIISIT 22%
- -VARTIJAT 15%

KETKÄ RISKIRYHMÄSSÄ? TULOKSIA (2002-2005)

- -NUORET
- -VÄHÄN TYÖKOKEMUSTA OMAAVAT
- -MI E HET
- -PÄÄKAUPUNKI SEUDULLA TYÖSKENTELEVÄT
- - TYÖSSÄ KII RETTÄ KOKEVAT

PSYYKKISEEN OIREILUUN OLIVAT YHTEYDESSÄ (2002-2005)

- FYYSISEN VÄKIVALLAN KOKEMINEN:
  - -VÄHINTÄÄN KERRAN KUUKAUDESSA KOHDATTU FYYSISEN VÄKIVALTA
  - (lyöminen, potkiminen, irti pyristeleminen, paini maassa)
  - -VÄHINTÄÄN KERRAN VUODESSA KOETTU UHKAILU JOLLAIN ASEELLA
(pullolla, kepillä, kirveellä, puukolla, tai tuliaseella)

VÄKIVALLAN KOKEMINEN JA OMIEN KÄYTTÄYTYMISTAPOJEN MUUTOS (2008-2009)

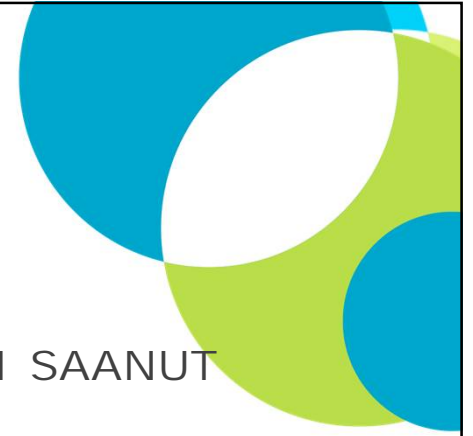

- VIISI PROSENTTIA TUTKIMUKSEEN OSALLISTUNEISTA POLIISEISTA (VUOSINA 2008-2009) OLI LISÄNNYT OMAA ALKOHOLINKÄYTTÖÄÄN VÄKIVALTAKOKEMUSTEN VUOKSI.

OMAAN ALKOHOLINKÄYTÖN LISÄÄMISEEN OLIVAT YHTEYDESSÄ (2008-2009)

- -PSYYKKISEN TUEN PUUTTUMISEEN VÄKIVALTAKOKEMUSTEN JÄLKEEN
- -VÄHÄISEKSI KOETTUUN POLIISIEN MÄÄRÄÄN TILANTEIDEN HOI DOSSA
- -OMIEN TAITOJEN RIITTÄMÄTTÖMYYTEEN UHKATILANTEESSA

VÄKIVALLAN VUOKSI SAATUJEN VAMMOJEN YHTEYS PSYYKKISEEN HYVINVOINTIIN (2008-2009)

- VIIMEISEN VUODEN AIKANA VÄHINTÄÄN YHDEN VAMMAN OLI SAANUT LÄHES PUOLET POLIISEISTA (NOIN 800)
- NIILLÄ POLIISEILLA, JOILLA VAMMA OLI VAATINUT LÄÄKÄRIN HOITOA (NOIN 200) TAI VAMMOJA OLI USEAMPI KUIN YKSI (VÄHÄN YLI 200), OLI KASVANUT RISKI :
  - -OMAN ALKOHOLINKÄYTTÖNSÄ LISÄÄMISEEN
  - -PSYYKKISEEN OIREILUUN SEKÄ
  - -PELKÖÖN TULEVAISUUDESSA TAPAHTUVASTA VÄKIVALLASTA

VÄITÖSTUTKIMUKSEN ESITTELY

JOHTOPÄÄTÖKSET

- USEIN KOETTU FYYSINEN VÄKIVALTA ON UHKA PSYYKKISELLE HYVINVOINNILLE POLIISIN JA VARTIJAN TYÖSSÄ.
- VAMMOJEN SAAMINEN VÄKIVALLAN VUOKSI ON UHKA PSYYKKISELLE HYVINVOINNILLE POLIISIN TYÖSSÄ.

VÄITÖSTUTKIMUKSEN ESITTELY

JOHTOPÄÄTÖKSET

- PSYKKISTÄ HYVINVOINTIA TUKEVIA TOIMIA (= JÄLKIHOITOA) ON TARJOTTAVA ERITYISESTI RISIRYHMILLE.
- PSYKKISIÄ TUKEVIA TOIMIA TULEE EDELLEEN KEHITTÄÄ TURVAMMATTILAISILLE SOPIVIMMIKSI. (miehinen kulttuuri!)
- TAITOJA UHKATILANTEESSA TOIMIMISEEN TULEE KEHITTÄÄ.

TULOKSI STA JÄÄ POHDITTAVAKSI:

- MITEN TUKEA NIITÄ, JOTKA TUNTEVAT "OMIEN TAITOJEN PUUTTEELLISUUTTA TOIMIA UHKATILANTEESSA"?
- EHDOTUS:
- SEKÄ SÄÄNNÖLLISTÄ KOULUTUSTA ETTÄ KERTAUSKOULUTUSTA VÄKIVALTATILANTEIDEN HALLINTAAN ?
- SISÄLTÄEN MM. KOULUTUKSET:
- -MITEN TUNNISTAA UHAN MERKIT
- -MITEN OPPIA RAUHOITTAMAAN UHKAAVA TILANNE

TULOKSISTA JÄÄ POHDITTAVAKSI:

- ONKO HUOLEHDITTU SEURAAVISTA ASIOISTA?
- KAIKKI UHKAAVA JA VÄKIVALTAINEN KÄYTÖS KIRJATAAN YLÖS ("ilmoitus uhka- ja vaaratilanteesta").
- UHKA- JA VÄKIVALTATILANTEET ON KÄSITELTÄVÄ YHDESSÄ:
  - -MIKSI TILANTEET SYNTYIVÄT
  - -OLIKO TOIMINTA HYVÄÄ – OLIKO TOIMINTA PUUTTEELLI STA?
  - -OLISIKO TILANTEIDEN SYNTY VOITU ESTÄÄ? MITEN?

TULOKSISTA JÄÄ POHDITTAVAKSI

- VOISIKO JÄLKIHOITO OLLA ?
- VAPAAMUOTOISTA TUKEA ANTAVAA KESKUSTELUA TYÖTERVEYSHUOLLOSSA?
- KOULUTETAAN SOPIVA HENKI LÖ TYÖYHTEI SÖSSÄ VERTAISTUEN ANTAJAKSI ?
- OMASSA TYÖYHTEI SÖSSÄ TAPAHTUVA TILANTEEN PURKU?
- TUNTEI DEN PURKU KIRJALLI SESSA MUODOSSA?

- NYT ON KYSYMYSTEN JA KESKUSTELUN AIKA

- KIITOS MIELENKIINNOSTA!

- tuula.leino@ttl.fi

HYVÄ ENNAKOINTI UHKAAN- JA VÄKIVALTAAN TYÖPAIKALLA SISÄLTÄÄ SOPI MUKSET:

- -OTETAAN OPIKSI KAIKKI "PARHAAT KÄYTÄNNÖT" TOIMIA UHKATILANTEISSA. NÄIN LUODaan HYVÄT KÄYTÄNNÖT UHAN- JA VÄKIVALLAN ENNALTAEHKÄISYYN.
- -KOULUTETTAVIEN MIELEEN MUODOSTUU "KARTTA" MITEN VOISI TOIMIA.
- -TÄMÄ "KARTTA" (MENTAALINEN MALLI) TULEE IHMISEN MUISTISTA OHJAAMAAN HÄNEN TOIMINTAANSA, KUN HÄTÄTILANNE SYNTYY.

AIEMMIN TAPAHTUNEISTA UHKA- JA VÄKIVALTATILANTEISTA OPPIMINEN

- -KOULUTUKSESSA ESIMERKEIKSI OMASSA TYÖSSÄ (=POLIISIN TYÖSSÄ TAI VARTIJAN TYÖSSÄ) TAPAHTUNEET UHKA- JA VÄKIVALTATILANTEET
- -MENTAALISEN MALLIN ("KARTAN") OHJATESSA TOIMINTAA IHMINEN EI LAMAANNU, VAAN PYSTYY TOIMIMAAN JA PYSYY RAUHALLISENA.

JÄLKIPUINI ON KRIISI-INTERVENTION MUOTO

- JÄRJESTETÄÄN YKSILÖLLISESTI TAI RYHMÄISTUNTONA KAIKILLE TRAUMAATTISEEN TAPAHTUMAAN OSALLISTUNEILLE
- KAHDEN TAI KOLMEN PÄIVÄN KULUESSA
- JÄLKIPUINNIN VAIKUTTAVUUDESTA MYÖHEMPIEN MIELIALAOIREIDEN KEHITTYMISEN EHKÄISYSSÄ EI OLE NÄYTTÖÄ
- TOISAALTA JÄLKIPUINNIN TARKOITUS EI OLE TRAUMAPERÄISEN STRESSIHÄIRIÖN EHKÄISY
- YHTÄ TÄRKEÄÄ ON ÄKILLISEN STRESSIREAKTION NOPEAN OHIMENON EDISTÄMINEN
- (LÄHDE Iris Pasternack, Työterveyslääkäri (2004) 22 (3): 324-325).

JÄLKIHOITO / MILLAISIEN TAPAHTUMIEN YHTEYDESSÄ YLEISIMMIN KÄYTETÄÄN?

- -TRAUMAATTINEN JA TÄYSIN ENNAKOIMATON
- -JOHON EI OLE EHDITTY PSYYKKISESTI VALMISTAUTUA
- - JOHON EI OLE VOINUT VAKUTTA OMALLA TOIMINNALLA
- -JOKA ON OMI A ELÄMÄNARVOJA JA MAAILMANKUVAA MUUTTAVA JA TUO TIETOISUUTEEN OMAN HAAVOITTUVUUDEN

- (Lähde: Salli Saari (2008), Kuin salama kirkkaalta taivaalta. Kriisit ja niistä selviytyminen, Keuruu:Otava)

Työväkivalta, psyykkinen hyvinvointi ja jälkihoidon tarve

TYÖTURVALLISUUSLAKI (738/2002) § 27 mom. 1

VÄKIVALLAN UHKA

TYÖSSÄ, JOHON LIITTYY ILMEINEN VÄKIVALLAN UHKA, TYÖ JA TYÖOLOSUHTEET ON JÄRJESTETTÄVÄ SITEN, ETTÄ VÄKIVALLAN UHKA JA VÄKIVALTATILANTEET EHKÄISTÄÄN MAHDOLLI SUUKSI EN MUKAAN ENNAKOLTA. TÄLLÖIN TYÖPAIKALLA ON OLTAVA VÄKIVALLAN TORJUMISEEN TAI RAJOITTAMISEEN TARVITTAVAT ASIANMUKAISET TURVALLISUUSJÄRJESTELYT TAI –LAITTEET SEKÄ MAHDOLLI SUUS AVUN HÄLYTTÄMISEEN